

EERSTE KAMER DER STATEN-GENERAAL

Zitting 1969-1970

Nr. 118b

EINDVERSLAG van de vaste Commissies voor Justitie en voor Economische Zaken omtrent de ontwerpen van wet:

1. Wettelijke bepalingen met betrekking tot de jaarrekening van ondernemingen (9595);
2. Wijziging van de artikelen 53-54c van het Wetboek van Koophandel (Herziening van het enquêterecht) (9596).

Nadat het voorlopig verslag der commissies aan de Regering was medegedeeld, is van haar ontvangen de navolgende memorie van antwoord.

Het verheugt de ondergetekende dat zeer vele leden met grote instemming van de onderhavige wetsontwerpen hebben kennis genomen.

Het wetsontwerp tot regeling van de besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid is inmiddels bij de Staten-Generaal ahangig gemaakt.

Ontwerp van wet op de jaarrekeningen (9595)

De ondergetekende stelt voor dat, na aanvaarding van het ontwerp door de Eerste Kamer der Staten-Generaal, het tijdstip van inwerkingtreding van de Wet op de jaarrekening van ondernemingen op 1 mei 1971 gesteld zal worden. Deze datum is gekozen omdat zij een jaar na de aanvaarding van het ontwerp door de Tweede Kamer valt. Dit brengt, overeenkomstig artikel 46, mede dat iedere jaarrekening over het boekjaar dat na die datum sluit, aan de wettelijke vereisten zal moeten voldoen; loopt het boekjaar gelijk met het kalenderjaar, dan is de wet voor het eerst van toepassing op de jaarrekening over 1971. Het komt de ondergetekende voor dat aldus de ondernemingen voldoende tijd zullen hebben de nodige interne voorzieningen te treffen, temeer daar zij, in elk geval sinds de aanneming van het ontwerp in de Tweede Kamer, met de toekomstige wettelijke voorschriften rekening hebben kunnen houden.

De ondergetekende verwacht dat per 1 januari 1971 de ondernemingskamer van het Gerechtshof te Amsterdam zal zijn gevormd en bezet; de algemene maatregel van bestuur ter uitvoering van artikel 72 Wet op de Rechterlijke Organisatie en het Beleid der Justitie (zie artikel 41 van het ontwerp) is inmiddels in voorbereiding. Het ligt in het voornemen artikel 41 van het ontwerp van wet op 1 januari 1971 in werking te doen treden. Het tweede lid van artikel 46 geeft hiertoe de mogelijkheid.

Naar aanleiding van de vraag van enige leden, wie als „belanghebbende” in de zin van artikel 31 van het ontwerp moet worden aangemerkt, moge de ondergetekende het volgende opmerken. Naar zijn mening zullen de aandeelhouders steeds als belanghebbenden ten aanzien van de gehele jaarrekening mogen worden beschouwd: deze wordt immers in de eerste plaats te hunnen behoeve opgesteld, hun aangeboden en door hen vastgesteld of goedgekeurd; zij hebben een rechtstreeks belang bij de stand van het vermogen en bij het resultaat der onderneming. Het belang van de houders van certificaten

van aandelen, die met medewerking der onderneming zijn uitgegeven, mag op één lijn met dat der aandeelhouders worden gesteld. Andere groepen zijn echter niet zo nauw bij de weergave van vermogen en resultaten betrokken. Crediteuren uit hoofde van leveringen of dienstverlening hebben voor de beoordeling van de volwaardigheid van hun vordering geen behoefte aan kennis van het resultaat, maar wel van de solvabiliteit en de liquiditeit van de onderneming.

Het hangt daarom van het concrete geval, en met name van de aard van hun verlangens af, of zij als „belanghebbenden” moeten worden beschouwd; vandaar dat in het ontwerp geen opsomming is gegeven. Werknemers en hun organisaties kunnen er onder omstandigheden belang bij hebben de vermogens-toestand en het resultaat der onderneming, zoals die volgens de wettelijke voorschriften behoort te worden weergegeven en gepubliceerd te kennen, en zijn in zoverre in beginsel belanghebbenden (vgl. artikel 24 van het ontwerp van Wet op de ondernemingsraden). Of zij bij een bepaalde vordering in concreto een belang hebben, zal echter van de omstandigheden van het geval afhangen.

De behoefte aan een rechterlijk college waarin deskundigen zitting hebben, heeft geleid tot afwijking van de regel volgens welke civielrechtelijke geschillen, afgezien van cassatie, in twee instanties beoordeeld kunnen worden. De samenstelling van ondernemingskamers met deskundigen bij elke rechtbank zou op te veel moeilijkheden stuiten en berechting in eerste instantie door een gewone kamer van de rechtbank zou van de leden van de rechterlijke macht deskundigheid buiten hun eigenlijke terrein vereisen die van hen in het algemeen niet kan worden verwacht en verlangd.

Men zou ook nog hebben kunnen denken aan de instelling van een ondernemingskamer bij één rechtbank. Daarbij merkt de ondergetekende op dat de aard van de procedures het wenselijk maakt dat deze niet lang duren. Het is wenselijk dat na de afsluiting van een boekjaar niet te lange tijd onzekerheid blijft bestaan over de vraag hoe de jaarrekening moet luiden. En wat het ontwerp enquêterecht betreft, ook daar is het van belang dat spoedig een beslissing wordt genomen.

De ondergetekende is voornemens de vergoeding voor de deskundige raden en plaatsvervangende raden vast te stellen op f 100 per dag, tot welk bedrag ook de vergoeding voor de rechter-plaatsvervanger binnenkort zal worden opgetrokken.

De ondergetekende is reeds begonnen met maatregelen ter voorbereiding van de bezetting der ondernemingskamer. Zoals hij in het voorgaande reeds tot uitdrukking heeft gebracht, verwacht hij dat op 1 januari 1971 de voorbereiding voltooid zal zijn.

De beperkende regels waaraan de activering van immateriële activa volgens artikel 11 van het ontwerp is onderworpen, stemmen overeen met het gebruik dat ook internationaal als juist wordt beschouwd. Indien al wordt geactiveerd, dan geschiedt dit tot ten hoogste het bedrag der verwerving, en wordt zo spoedig mogelijk afgeschreven.

Deze activa hebben immers niet een objectief te bepalen concrete waarde: de waarde die men eraan zou kunnen toekennen, is de (contante) waarde van subjectieve verwachtingen van in de toekomst te maken winst, en dus altijd gebaseerd op winstverwachtingen van speculatieve aard; van deze verwachtingen, ook als zij redelijk verantwoord zijn, kan plotseling blijken dat zij door een wijziging van omstandigheden niet zullen worden verwezenlijkt. De ondergetekende moge verwijzen naar hetgeen hij reeds in de memorie van toelichting en in de memorie van antwoord aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal bij artikel 11 hierover heeft opgemerkt.

Ontwerp van wet tot herziening van het enquêterecht (9596)

De ondergetekende heeft nog geen gelegenheid gehad de mogelijkheden tot uitbreiding van het enquêterecht tot andere ondernemingsvormen dan naamloze vennootschappen en coöperaties diepgaand te doen onderzoeken.

Dat de procureur-generaal een vordering tot het instellen van een enquête slechts om redenen van openbaar belang kan doen,

is een rechtstreeks gevolg van zijn functie die bestaat in het dienen van dit belang.

Het openbaar belang moet echter niet worden vereenzelvigd met een publiekrechtelijk of staatsbelang. Het begrip, zoals het ook bij de toepassing van de Faillissementswet wordt uitgelegd, is ruimer.

Dat het „openbaar belang” een zekere tegenstelling tot het „particuliere belang” inhoudt, neemt niet weg dat in vele gevallen zowel het openbaar belang als particuliere belangen tegelijkertijd in het geding zijn.

Is er sprake van een veelheid van particuliere belangen bij een bepaalde aangelegenheid, dan zal men spoedig mogen aannemen dat daarbij dan ook het openbare belang is betrokken. Dit is zeker het geval bij ondernemingen van enige omvang die b.v. voor de werkgelegenheid van een streek van wezenlijke betekenis zijn. In dit verband heeft de ondergetekende bij de behandeling van het wetsontwerp in de Tweede Kamer der Staten-Generaal (blz. 2909, linkerkolom) herinnerd aan het arrest van de Hoge Raad van 20 september 1957, N.J. 1957, 568 terzake van faillietverklaring om redenen van openbaar belang. Blijkens het arrest had het gerechtshof zodanige redenen aangenomen o.m. op grond van het grote aantal gedupeerden, de deplorabele financiële situatie en de bedenkelijke gang van zaken in het algemeen; de Hoge Raad overwoog voorts dat niet valt in te zien waarom de omstandigheid dat in het bestuur van een vennootschap niet behoorlijk is voorzien doordat de beide directeuren in preventieve hechtenis worden gesteld, door het Hof niet mede in aanmerking zou mogen zijn genomen bij de beslissing, of redenen van openbaar belang aanwezig zijn. De ondergetekende meent dat dit arrest mede de juiste richting wijst voor de uitleg van de term „om redenen van openbaar belang” in artikel 53 W.v.K.

Hij vestigt er overigens de aandacht op dat het *praktisch* belang van de beperking die in de term is gelegen, is verminderd door de aanvaarding door de Tweede Kamer van het amendement, waardoor de vakorganisaties van werknemers – en niet alleen hun centrales – bevoegd zullen worden tot het instellen van een enquête te verzoeken.

De ondergetekende zou zich thans nog willen onthouden van een oordeel over de verhouding tussen het enquêterecht en een eventueel beroepsrecht van werknemers tegen kennelijk onredelijke beslissingen daar de Sociaal-Economische Raad zich nog over dit laatste beraadt.

De Minister van Justitie,

C. H. F. POLAK.

De commissies hebben gemeend met de mededeling van dit antwoord aan de Kamer hun eindverslag te kunnen sluiten.

Vastgesteld, 17 juli 1970.

*De vaste Commissie
voor Justitie:*

NIERS
CORNELISSEN
BRONGERSMA
(voorzitter)

CAMMELBEECK
VAN DER WERFF
PIKET
BOUKEMA
VAN WIJK
VAN MARION
IJMKERS
TONNAER.

*De vaste Commissie
voor Economische Zaken:*

TERWINDT
THURLINGS
VERBURG (voorzitter)

VERMEER
DE WILDE
PIKET
ALBEDA
LANKHORST
VAN MARION
IJMKERS
TONNAER.